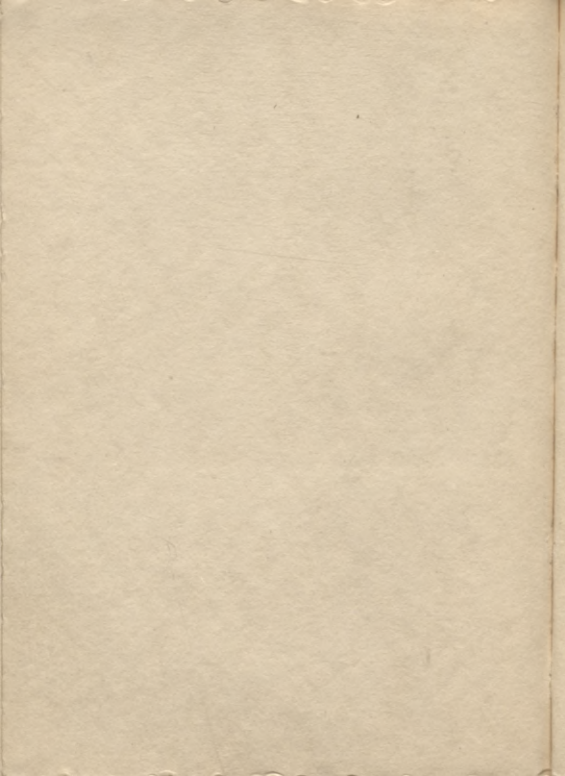

$\frac{A^{\circ}}{11639}$

$\frac{A}{11639}$

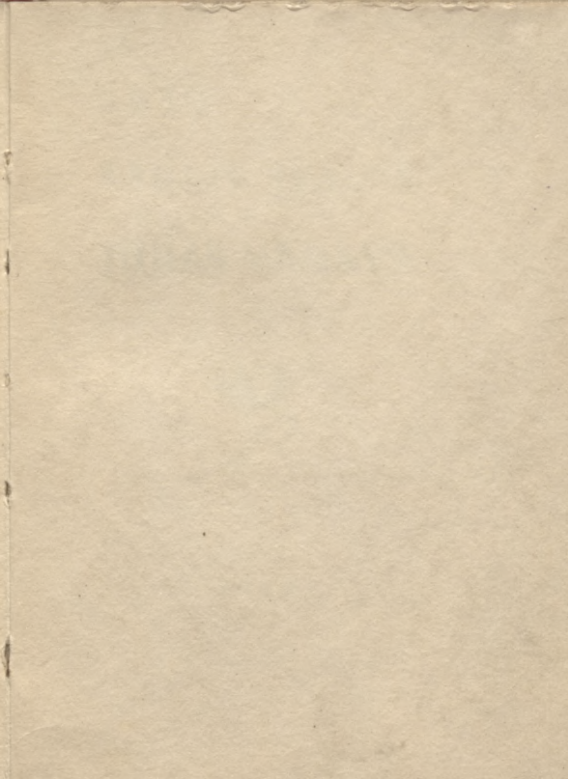

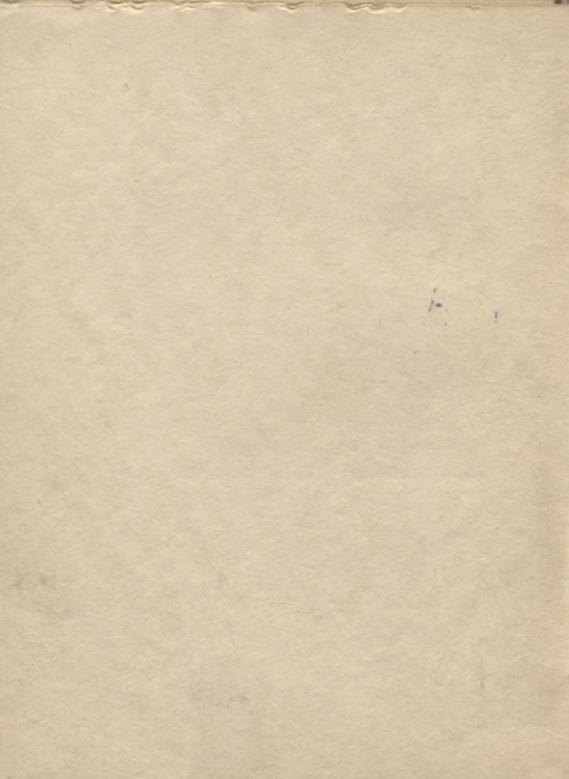
7 73
354

*Šī grāmata iespiesta četri simti
eksemplāros, kas ar roku numu-
rēti no 1 līdz 400*

Nr. 136.

~~A~~

11639

ang. sp.

KĀRLIS SKALBE

JŪRAS VĀRAVA

RIGĀ

L. V. B.

NG

III.

374.362

V

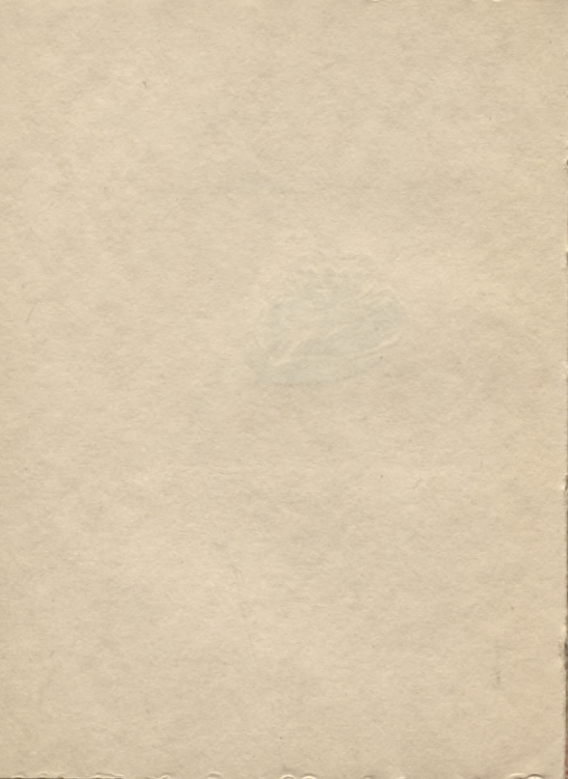
ED. MELBĀRDA
zīmējumi un vinjeles

0309068751

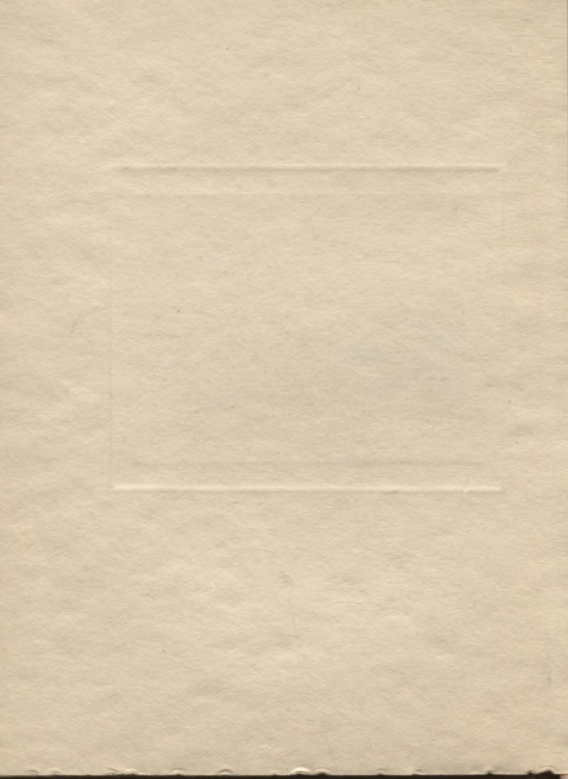

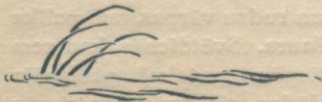
ZELTA ĀBELE
1936.

Kāds puisis bij dzirdējis
stāstu par jūras vāravu. No
tā laika viņam nebij vairs
miera. Tam apnika mīt pe-
lēko vagu tīrumā, un zemā
tēva sēta, kur aiz nokvēpu-
šās sijas karājās kumelītes

un rudzu vārpas, tam palika
šaura. Svētdienās, kad zem
liepām pagalmā atskanēja
dūdas, viņš vairs negriezās
dejā ar ciema meitenēm.
Viens, kā apmāts, viņš mal-
dījās pa mežu, jo vienatnē to
pavadīja jūras vārava ar zelta
kroni galvā. Āiz kokiem zaļā
meža krēslā viņa puisim gāja
pa priekšu un skatījās atpa-
kaļ pār plecu smagām ilgu
acīm. Un kad, nodzēries pie
upītes, ar rokām atspiedies
krasta velēnā, puisis vēl

klausījās pilienos, kas no viņa
lūpām krita ūdenī, viņam
gar acīm nozibēja ūdensmei-
tas smaidošā seja: stiebri
vien nolocījās. Un skaidrais
ūdens nesa viņai pakaļ ga-
ras noliektas zāles, kā zaļas
drānas.

Puisis nevarēja rimties.
Viņš paņēma tēva sudrabu
un mātes dziesmu grāmatu,
ko mirstot tie bij viņam at-
stājuši, un devās plašā pa-
saulē. Mazās lauku puķes
pavadīja viņu starojošām

acīm. Uz lapām ceļmalā bij
zaļas rasas sirdis, un aizejot
viņam atvērās, un atdevās
katra zieda dvēsele. Viņš
ņēma līdz kumelišu kluso
smaržu, rudzu ziedu pelēkos
putekļus un dievkociņa zaļo
mūžības atmiņu. Ikkatra
ežiņa viņam sniedza savu
mantojumu. Vēsmas, kā ne-
redzamas bites, nāca no bir-
zes, no pļavas, no lauka un
metās viņam uz pieres, uz
vaigiem, uz pleciem un at-
deva savu bagātību. Bet

puiša lielākā bagātība bij mātes dziesmu grāmata. Tur bij dziesmas kā tie eņģeliši piepūstiem vaigiem pie vecās ciema baznīciņas altāra, kuŗu katrs smaidošais vaidziņš pilns debešķīgu skaņu.

Āpdvests no maigām lauku vēsmām, puisis izgāja pasaulē, un viņa jaunos plecus nespieda nekas cits kā tēva sudrabs un mātes dziesmas. Bet tās ir viegli panesamas lietas.

Dzimtenes ežas palika ar-

vienu tālāk puisim aiz muguras, jo viņš gribēja redzēt Rīgu un Daugavu, pa kuŗu trīs dienas gājuse lielā zīvs.

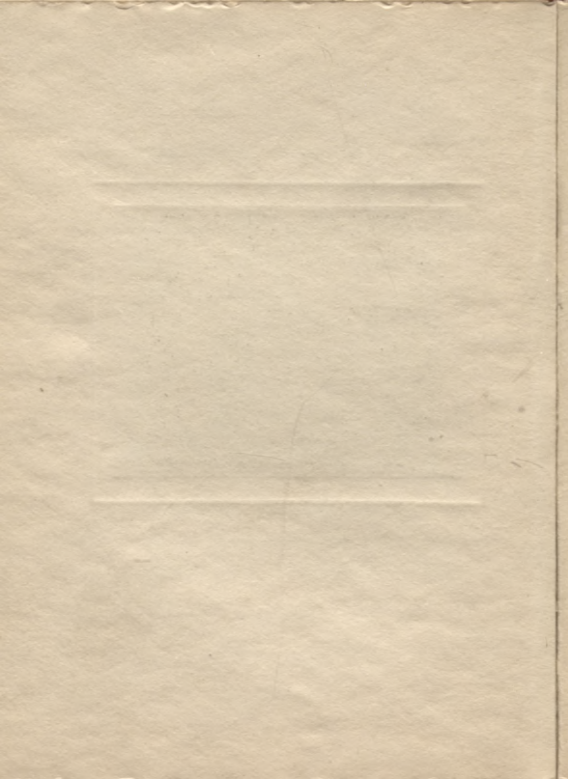
„Sari gājuši pa ūdens virsu, kā egļu mežs,“ puisis domāja, rītam austot soļodams pār Kangaru kalniem. Un kad tumšie meža gali ejot slīdēja caur rīta zilumu, te, puisim likās kā tās zīvs sairi kuŗa trīs dienas gājuse pa Daugavu. Viss viņam blī tik liels un brīnišķīgs, kā putnam, kuŗš izkāpj no savas

olas. Pirmās dienās tāda viņam izlikās arī Rīga. Un zilās ielu dūmakas, kuņās vakars aizdedzināja sārtas loģu rindas, bij viņam kā upes ar mirdzošiem glāžu krastiem.

Kamēr puisim bij tēva sudrabs, visur viņu uzņēma un deva, ko viņš prasīja. Bet kad viņam kabatā vairs nebija nevienas sudraba zvīņas, kungī viņu vairs nepazīna. Un puisis redzēja, ka skautie kungī bij tikai manīgi dzīves zvejnieki, kas pazina

tik tādus, kam rokas bij ar
zvīnām. Puisis piepeši bij
palicis svešs un redzeja, ka
Rīga bij tikai liels tirgus. Un
tas bij lieks, kam nebij nekā
ko pārdot. Puisim bij tikai
viņa rokas. Viņš piedāvāja
tās uz tirgus un pie spīķe-
riem, bet roku visur bij diez-
gan. Viņš staigāja kā ar aiz-
žņaugtu rīkli. Un ejot pa
ņirbošiem akmeņiem, puisim
uzmācās tumšas slāpes, tā
ka acis sāka tumst. Ceļi dre-
bēja, un tam gribējās noliek-

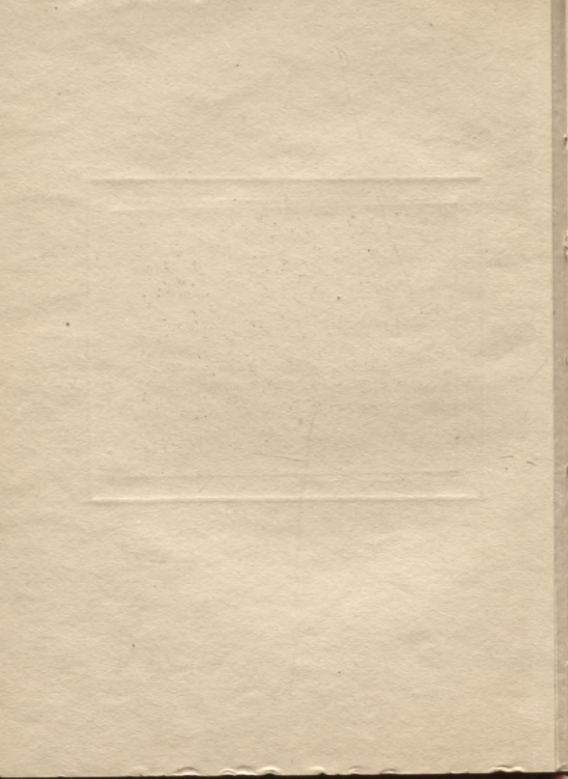

ties, kā pie savas lauku upītes, no kuŗas viņš bij dzēris un klausījies, kā pilieni no viņa lūpām krita atpakaļ ūdenī. Tā viņš gāja, kamēr uzgāja vecu strūklaku uz vientuļa laukuma, kur ošu ēnā bērni spēlējās un dzēra baloži. Gaiša ūdens strūkļa murdēja akmeņa silē. Viņš smēla ar sauju ūdeni un dzēra vilcinādamies ar klusu maigumu, kā uzgājis paņķu. Uz brīdi šis malks veldzēja viņa sirdi un dvēseli. Tad

puisis nopūtās un gāja tālāk. Svešums un vientulība spieda viņa sirdi. Viņš izvilka no somas mātes dziesmu grāmatu un ar asarām atvēra to. Zelta āķi mirdzēja saulē, un vējš šķirstīja lapas. To redzēdams, kāds kungs pietāja viņam un prasīja, vai viņš negribot to grāmatu pārdot. Puisis nezināja, ko darīt. Izsaļkums mocīja viņu. Šais svešos ļaudīs viņš bij vientulīgāks un nelaimīgāks par bērnu, kuŗš apmaldās

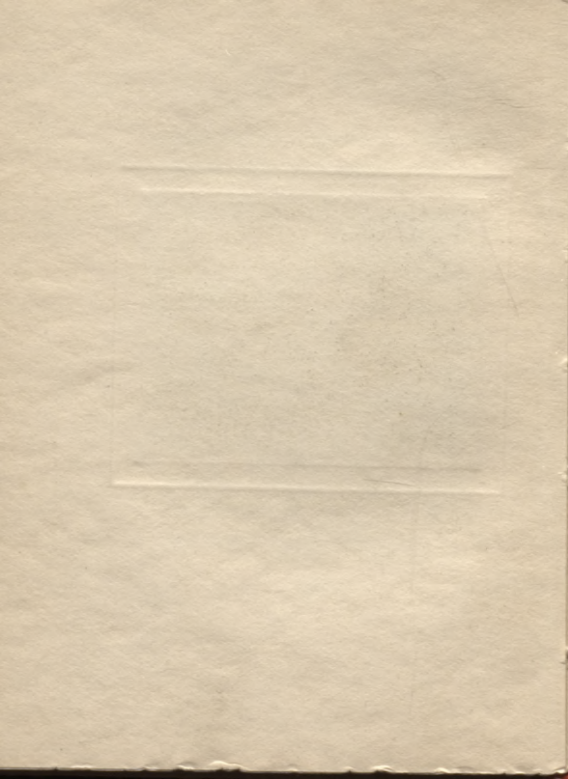
mežā un raudādams vēl ne-
aizmirst uzlasīt ogas, kuņas
atrod sūnās, un jūt, ka tu-
vumā ir kāda labvēlīga roka,
kas izkaisa barību meža ie-
dzīvotājiem. Viņš bij prie-
cīgs, ka svešais viņu uzrunāja,
un pārdeva beidzot dziesmu
grāmatu. Par dziesmām ne-
deva nekā. Tās bij vecas
dziesmas, kuņas vairs dzie-
dāja tikai eņģeļiši ciema baz-
nīcā, bet āķi bij zelta, un pui-
sis dabūja par tiem dažus
sudraba gabalus. Kādu laiku

atkal viss bij ar viņu labi. Pērkot sev maizi, puisis varēja atkal pārmiņt dažus vārdus ar maiznieku — dažus vienkāršus vārdus. Tie viņam bij tikpat kā tas melnais maizes gabals, tik svešs viņš bij šai pilsētā. Un tad viņš atkal bij tukšā. Viņš klīda pa ielām un jaucās ļaudīs, bet visur to pavadīja klusas domas, kā lēnas sāpes. Tās vienas domas bij: noliekties, tās otras: dzert. Viņš aizmaldījās pie akas un ar

drebošu roku smēla ūdenī.
Straume viņam ātri tecēja
caur pirkstiem, un viņš no-
tvēra ar lūpām tikai dažas
lāses, kuņas iespiedās viņam
kaklā kā asaras. Viņam pa-
lika baigi un gribējās pieķer-
ties kaut kam labam, stipram,
nolikt galvu uz kāda pleca.
Viņš jau bij tikai lauku zēns
kas apmaldījies Rīgas ielās.
Lauku vēsmiņas, kas tik aug-
stu bij cēlušas puiša krūtīs,
nu smaka tur nost un me-
klēja spārnus, kas nestu viņu

atpakaļ uz dzimteni. Puisis zināja labo vīru būdā uz Daugavas ar rudzu puķēm, klinģerītēm un prievietēm aiz jostas, ko, palīdzības meklēdami, viņam atnesa nelaimīgi lauku ļaudis. Viņš gāja pie Lielā Kristapa, sēja raibu prievieti ap viņa varonīgo celi un lūdza, lai nes viņu pāri pār Daugavu, pār brūni netīrām straumēm, kā reiz Kristus bērnu, — pāri uz zaļiem Kurzemes laukiem. Varbūt tur ceļmalā, kur agri pu-

ķes sāk ziedēt, ir kāda maza māja, kur viņu gaida, kur viņu gaida, kur vajaga viņa stipro roku. Bet Kristaps stāvēja kā stāvējis un skatījās ar plato, brūno seju pār Daugavu... Vai viņš tiešām gribēja puisim palīdzēt, vai tas bij nejaušs gadījums, — kāds vīrs to no muguras uzrunāja, lai nākot viņam līdz, viņš došot darbu. Puisis gāja līdz. Viņi nonāca uz zivju tirgus, kur vannās gulēja mirstošas zivis un platas

sievas rīkojās brūnām, zvī-
ņainām rokam. Viņš redzēja,
kā locījās zivju tumšās mu-
guras, kuŗas slāpdamas ķēra
ūdens burbuļus, dzirdēja aiz-
žņaugtu nopūtu no viņu ne-
spēcīgi atvērtām mutēm, kad
zivju sieva tās sita uz van-
nas malas. Pār visu skanēja
tirģus kliegzieni, bet puisis
dzirdēja tikai šo nopūtu. Tā
viņu pavadīja kā kluss
spaidis.

Tur stāvēja kāda dēļu bū-
da, kur ļaudis gāja iekšā un

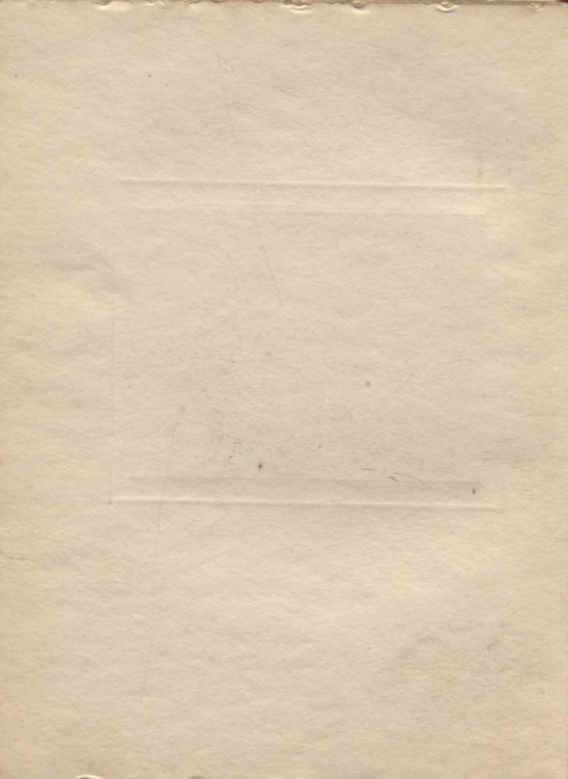
ārā. „Jūras vārava! Jūras
vārava! Sanākat! Sanākat!“
— puisis brīnīdamies lasīja
uz būdas durvīm. Uz netīrā
sliedīša stāvēja kāds zivju
pārdevējs ar platu ādas maku
aiz jostas un lasīja no ienā-
cējiem naudas gabalus.

Viņi iegāja būdā. Vannā,
ap kuŗu spiedās ļaudis, gu-
lēja jūras vārava. Kā bez
dzīvības, tik no krūtīm, ku-
ŗas lēni cēlās un krita, va-
rēja redzēt, ka viņa vēl dzīvo.
Zaļie mati bij izlaisti pār

kailiem pleciem, un no pus-
aizvērtiem plakstiņiem klu-
sa gaisma kā dzintars krita
uz viņas deniņiem. Tumšā
ūdenī, kā zivs, gulēja viņas
aste. Kas viņu ar' neaplū-
koja katru dienu — tā gulēja
aizvērtām acīm pate savā
gaismā, kuŗa spiedās caur
pusviru plakstiņiem, kā oļu
atspīdums no zeltainā upes
dibena.

Jūras vārava, kas puisi no
mazā ciema bij vilinājuse
plašā pasaulē, gulēja uz zivju

tirgus vannā, kā slāpstoša zivs. Viņam nu bij jāpaliek pie tās: zivju tirgotājs to salīga. Darbs bij viegls. Viņam bij jāmaina ūdens vannā un vakaros jāpiekopj būda. Nakti viņš palika vāravai par sargu un gulēja pie durvīm uz salmu maisa. Un kad tumsā taustīdamās mēnesnīca bāza savus zeltainos pirkstus caur nekārtīgi sastām nomaļu spraugām, tad puisis ar žēlumu atcerējās veco teiku par dzintara pili

jūras dibenā, kuŗā dzīvojot
jūras vārava. Te nu bij tā
dzintara pils!

Kādā rītā, kad mēness gais-
ma uz jūras jau tapa balta
kā kūpošs piens, jūras vāra-
va ar vilni dziedādama bij
nākuse augšā un sapinusēs
zvejnieku tīklos. Tie bij viņu
izvilkuši, apreibinājuši ar ai-
ŗu sitieniem, satīnuši savās
ādas skotelēs un līdz ar zi-
vīm vannā atveduši uz Rīgu.
Še viņu bij nopircis kāds
manīgs zivju tirgotājs un rā-

dīja to ļaudīm uz ātru roku
uzceltā būdā kā jūras brī-
numu. Ar klusu žēlumu pui-
sis viņu kopa. No rīta izkai-
sīja grīdu ar baltām smiltīm
un iemeta vannā kādu ūdens
ziedu vai lēpju lapu, lai tas
atgādinātu viņai dzīvu ūdeni.
Viņš gribēja uzmodināt to no
nejūtīgā pusmiega, kādā ie-
grimst svešu sauli iemīt-
nieki, kad tie nonāk zemes
gaisā, no tās apgausinātās
dzīves, kādā snauž mirtes
zars zem noputējušas glāzes.

Reiz, kad puisis no rīta tuvojās viņai ar svaigām puķēm, vārava pavēra acis, un no tām nāca mēmi vārdi: „Jā, es tevi redzu. Paliec pie manis. Neej prom.” Un ie-
grima savā snaudā.

Kad uz puisa dvēseles atkal bij sakrājies slogs un klusās slāpēs tam gribējās noliekties, kā pie savas lauku upītes, viņš naktī, kad varēja vairs dzirdēt tikai pats savu sirdi, piegāja pie vāravas un, piespiedies pie viņas krūtīm,

kā pie valgas velēnas, no-
skūpstīja viņas pussnaudo-
šās lūpas. Tumsā viņš ma-
nīja, ka tā atvēra acis.

„Mīlais... es tev te nekā
neteikšu. Nāc līdz manā
dzintara pili, tur es tev teik-
šu...” viņa kā murgos ru-
nāja un ieģrima miegā.

Un puisis domāja: „Ko viņa
man teiks?” Un tas viņam
likās tik skaists, ka viņš bij
gatavs par to iet vāravai līdz
jūras dibenā.

Puisis taisījās bēgt ar viņu.

Vēl dažu nakti tie runāja. Un kad puisis solījās vest viņu uz dzintara pili, tā, puisim ticēdama, atmodās. Ja dienu viņa vēl gulēja ar aizvērtām acīm, tad viņa to darīja aiz kauna. Viņa apsedza savu dvēseli ar acu plakstiņiem, jo viņa bij kaila.

Zivju tirgotajs nekā ļauna nedomāja. Viņš pilnīgi uzticējās nevainīgajam lauku zēnam. Viņš toreiz bij noklausījies puisi vientiesīgo lūgšanu pie Lielā Kristapa

un nopratis, ka tas bij tāds, kādu viņš meklēja. Bet puisis taisījās ceļā.

Viņš iegādāja vecu dēļu laivu, ielika tur klēpi smaržīgu bērza zaru un paslēpa to līdz naktij. Kad nodzisa uz Daugavas pēdējās ugunis un vilņi ritēja lēnā priekšrīta snaudā, puisis atnesa jūras vāravu un nolika to uz smaržīgiem zariem. Tad viņš spēcīgi atgrūda laivu no malas, izbrauca Daugavas vidū un atļāvās vilņiem.

Vārava nometa no saviem
kailiem pleciem mēteli, ar ko
puisis bij viņu apsedzis, un
skatījās pār laivas malu ūde-
nī, kāri ieelpodama miglas
gaiss. Puisis gribēja viņu
apsegt.

„Man nav salti,“ viņa teica:
„mani silda migla un mēnes-
nīca...“

„Vai tu gribi man ko teikt?
Tad liec man roku uz sirds.
Es vārdus tik labi nesaprotu.
Mana dvēsele ir mēma. Es
saprotu tikai vilņus. Liec

roku man uz krūtīm, es dzirdēšu, ko dreb tava sirds.“

Puisis deva viņai savu roku. Un ja plāna liepu lapa drebētu starp šīm divām sirdīm, tad viņas abas to reizē saprastu.

Bet puisis nepanese tā dziļā laimes klusuma, un pār viņa lūpām sāka plūst karstas vārdu straumes.

Tad vārava abām rokām apkampa viņa galvu un pievilka pie savām krūtīm.

„Puisīt, puisīt, neizvelc

man vārdu," viņa teica ar
saldām sāpēm. „Kā bez dzī-
vības nokaņas jūras apeņi,
kad zvejnieka zēns tos izvelk
uz laivas malas! Viņi dzīvo
tikai savā gaisā, tur dziļumā.
Tādi ir mani vārdi. Esi nu
kluss, es teikšu tev viņus tur
lejā. Tur es tev tīšu viņus
apkārt kā sarkanās koraļļu
virknes bez gala.“

Puisis tapa kluss. Viņš
nolika galvu pie vāravas
krūts un dzirdēja, kā tur
drebēja neskaitāmi ūdens

ziedi. Tie maigi tinās tiem
apkārt un vilka to dziļumā...

Migla ietina viņus, un vil-
nis aiznesa jūrā.

Tur tie atstāja laivu un pa
skanošām vilņu trepēm no-
kāpa lejā.

Veci ģenerāļi—sami viņus
saņēma zemu noliekdamies,
tritoni taurēja ar sārtām
gliemežu vāku taurēm, un
galma dāmu — mirdzošu
zivtņu bari pavadīja tos uz
dzintara pili.

Ko vārava puisim tur teica,
to neviens cits nav dzirdējis.

„La, la, la, la,“ zvejnieka
zēns, pārlicies pār laivas
malu, kamēr tēvs tīklu velk,
dziedādams skatās ūdenī —
vai neredzēs tur kādas pils
torņus. Viņš arī ir dzirdējis
stāstu par jūras vāravu. Bet
viņam mirdz preti tikai vēss
zilums. Un ja tur atspīd kas,
tad tas ir balts mākoņu tor-

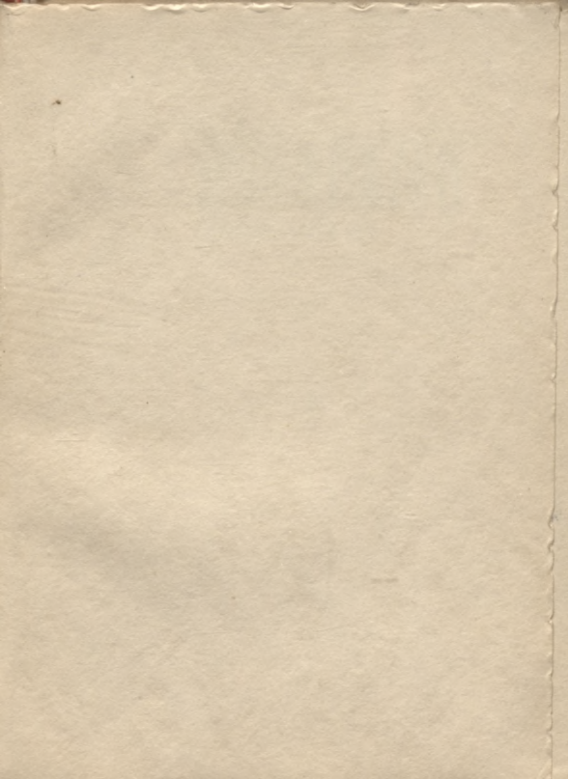
nis, kas raugās lejā no rāmā
gaisa.

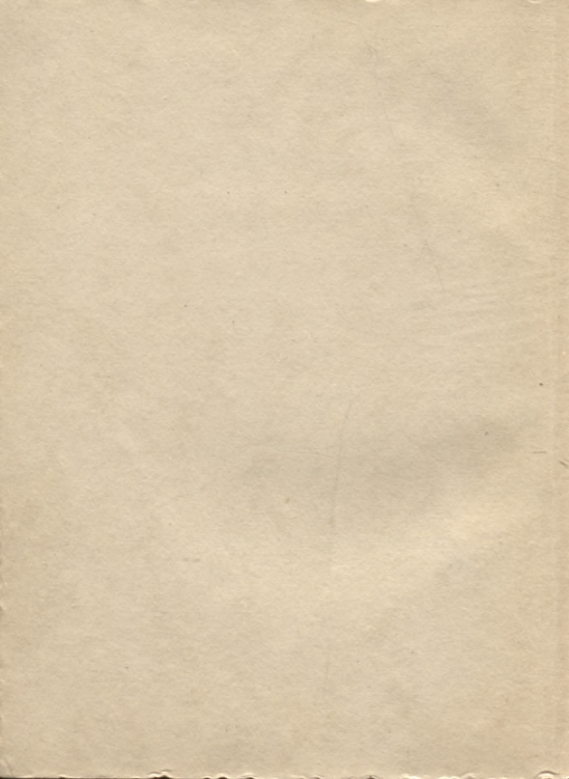
Tie torņi guļ tik dziļi, ka
neviens zvejnieka tīkls tos
neuzķer. Un arī vārava ar
vilni dziedādama vairs ne-
nāk augšā. Viņa baidās sa-
pīties izsalkušo zvejnieku
tīklos un nonākt uz zivju
tirgus.

Apgāds
Z E L T A Ā B E L E
R ī g ā, Maiznīcas ielā 10. dz. 8
past. tek. rēķ. 10223

Iespiests 1936. gada maijā
spiestuvē „Latvju Kultūra“
Rīgā, Tērbatas ielā Nr. 15/17

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309068751

